

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КРИВОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**«ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНІ
ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ
СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ
В ПЕРІОД
СТАНОВЛЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ
ЕКОНОМІКИ»**

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-
ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

КРИВИЙ РІГ

10 ЛИСТОПАДА
2022 РОКУ

**КРИВОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЛЬВІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПРАВОВИХ НАУК УКРАЇНИ
АКАДЕМІЯ ЕКОНОМІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
АКАДЕМІЯ ГІРНИЧИХ НАУК УКРАЇНИ
ПАТ «АРСЕЛОРМІТТАЛ КРИВИЙ РІГ»**

**«ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНІ
ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ СУБ'ЄКТІВ
ГОСПОДАРЮВАННЯ В ПЕРІОД
СТАНОВЛЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ
ЕКОНОМІКИ»**

Збірник наукових праць

**Всеукраїнської науково-практичної
конференції**

10 листопада 2022 року

**Конференція присвячена 100-річчю Криворізького національного
університету та 20-річчю кафедри фінансів суб'єктів
господарювання та інноваційного розвитку**

Кривий Ріг – 2022

УДК 658.15:330.341.1(063)

Ф59

*Рекомендовано до друку Вченою Радою факультету економіки та управління
бізнесом Криворізького національного університету
(протокол № 4 від 28.11.2022 р.)*

Фінансово-економічні проблеми розвитку суб'єктів господарювання в період становлення інноваційної економіки: збірн. наук. прац. Всеукр. наук.-практ. конф., Частина 1, 10 лист. 2022р., Кривий Ріг : Криворізький національний університет, 2022. 462 с.

Організаційний комітет:

Турило Анатолій Михайлович, д.е.н., професор кафедри фінансів суб'єктів господарювання та інноваційного розвитку Криворізького національного університету.

Корнух Оксана Валентинівна, к.е.н., доцент кафедри фінансів суб'єктів господарювання та інноваційного розвитку Криворізького національного університету.

У збірнику розміщено матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Фінансово-економічні проблеми розвитку суб'єктів господарювання в період становлення інноваційної економіки», яка відбулася 10 листопада 2022 року та проходила в online-режимі з використанням платформи MEET.GOOGLE.

У збірнику зібрані доповіді, які присвячені сучасним проблемам у фінансах, економіці, менеджменті а також економічним аспектам інтелектуальної власності та інноваційного розвитку України.

Збірник може бути корисним для науковців, підприємців, викладачів, аспірантів та студентів.

Конференція присвячена 100-річчю Криворізького національного університету та 20-річчю кафедри фінансів суб'єктів господарювання та інноваційного розвитку

Матеріали подано в авторській редакції. За зміст і орфографію матеріалів, додержання норм авторського права, достовірність наведених фактичних даних, посилань на джерела, імен та назв несуть відповідальність автори (співавтори) матеріалів. Організаційний комітет не завжди поділяє думку автора матеріалу.

©Криворізький національний університет, 2022

© Колектив авторів, 2022

Святенко С.В., Кирилюк К.І. Криворізький національний університет	
ОСОБЛИВОСТІ ЗАСАД ГРОШОВО-КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ НА ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ.....	342
Семенова С. В. Криворізький національний університет	
УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМИ ОПЕРАЦІЯМИ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ.....	345
Соломніков І. В., Семенцова О. В. Український державний університет залізничного транспорту	
АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ТРАНСПОРТНОЮ БЕЗПЕКОЮ НА ЗАЛІЗНИЦЯХ УКРАЇНИ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ШВИДКІСНОГО РУХУ У ВІЙСЬКОВИЙ ТА ПОВОЄННИЙ ЧАС.....	347
Сотніков В. А. НТУ “Дніпровська Політехніка”	
РОЗВИТОК ФІНАНСОВО-КРЕДИТНИХ ВІДНОСИН НА ФІНАНСОВОМУ РИНКУ УКРАЇНИ В УМОВАХ FIN-TECH ТРАНСФОРМАЦІЇ.....	349
Стешенко О. Д. Український державний університет залізничного транспорту	
СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ ПІД ЧАС ВІЙНИ.....	353
Тіщенко С. С., Короленко Р. В. Криворізький національний університет	
ОСНОВИ ДЕПОЗИТНОЇ ПОЛІТИКИ БАНКУ.....	358
Тіщенко С. С., Корнух О. В. Криворізький національний університет	
ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА ЯК СКЛАДОВА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ КРАЇНИ.....	362
Товажнянський П. В., Перерва П.Г. НТУ «ХП»	
ПЕРЕВАГИ КАДРОВОГО АУТСОРСИНГУ.....	368
Турило А. М., Короленко С. М. Криворізький національний університет	
ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ, ІННОВАЦІЙНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ І МЕНЕДЖМЕНТ ІННОВАЦІЙ : ОСОБЛИВОСТІ ЗВ’ЯЗКУ І ХАРАКТЕРНІ ОЗНАКИ.....	373
Турило А. М., Короленко Р. В. Криворізький національний університет	
ФІНАНСОВА ЕФЕКТИВНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА: СУТНІСТЬ І ОСОБЛИВОСТІ ОЦІНЮВАННЯ.....	375
Турило А. М., Турило А. А., Короленко С. М. Криворізький національний університет	
СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ТРАКТУВАННЯ І СУТНОСТІ ПОНЯТЬ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ: «СТРУКТУРА ДЖЕРЕЛ ФІНАНСУВАННЯ	

3. Hudoliy Y. S. Mozhlyvosti fintechu dlya rozvytku bankivskogo biznesu v Ukrayini “Materialy Mizhnarodnoyi naukovo-practychnoyi konferentsiyi”. 2019. Str 58 [Електронний ресурс] // <https://nupp.edu.ua/uploads/files/0/events/conf/2019/151019/materials.pdf>

4. Stoyko O. Y. Perspektyvy rozvytku fintech- ta bankivskogo biznesu v Ukrayini “Problemy ekonomiky”. 2020 №2 (44). Str 357-361 [Електронний ресурс] // https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2020-2_0-pages-356_364.pdf

СТЕШЕНКО О.Д.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів, обліку і аудиту
Український державний університет залізничного транспорту
м. Харків, Україна

СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ ПІД ЧАС ВІЙНИ

На сучасному етапі страхування відіграє значну роль в захисті соціальних і майнових інтересів громадян. Це стосується всіх сегментів страхування, проте найбільш позитивною тенденцією стає зростання добровільного страхування, оскільки свідчить про посилення усвідомлення участі громадян України в страховій діяльності, про підвищення фінансової культури.

Розвиток ринкових механізмів добровільного страхування, особливо у сфері соціально значимих видів страхування, знижує навантаження на державу і створює передумови для підвищення фінансової активності людей, більше усвідомленого розпорядження особистими фінансами і, як наслідок, зняття соціальної напруги для охоплених страхуванням категорій населення.

Серед видів добровільного страхування найбільшу соціальну значущість має страхування життя. Крім того, воно грає і важливу інвестиційну роль, акумулюючи тимчасово вільні заощадження населення. Нині на тлі подолання кризових явищ в економіці зростання вітчизняного ринку страхування життя дещо сповільнилося, проте його потенціал не лише не був вичерпаний до

настання чергового етапу циклу розвитку світової економічної системи, але і зберігається на досить високому рівні.

На сучасному етапі багато страхових продуктів, популярних серед населення в країнах з розвиненими економіками, тільки приходять на український ринок. При цьому масштаби поширення страхування життя в розвинених країнах і високий рівень соціальної значущості свідчать про його перспективність і потенційну затребуваність.

Багато років у професійній спільноті страховиків висловлювали, що український «лайф» – це маленька ніша з величезним потенціалом. За оцінками НАСУ (Національної асоціації страховиків України) за підсумками 2021-го річний обсяг цього ринку склав 5,4 млрд грн страхових премій. Небагато, проте частка Life у загальній структурі українського страхування як такого становила 11%. Умовно кажучи, кожна десята гривня, що витрачалася українцями на страхові послуги, йшла саме на забезпечення життя [1].

Накопичення заради майбутньої пенсії, фінансовий захист життя та здоров'я – два ключових напрямки у страхуванні життя. Відповідні поліси мали близько 5,5 млн українців. Виплати на користь клієнтів за договорами страхування життя минулого року впевнено перетнули позначку у 800 млн грн [1].

Оцінка страхового ринку дозволяє зробити висновок про те, що нині доля премій по страхуванню життя складає близько восьми відсотків від премій по усіх добровільних видах страхування. В силу дії ряду чинників його розвиток, особливо в сегменті укладення договорів страхування життя з фізичними особами, не є швидким і однозначним.

На нашу думку, особливість категорії страхування життя полягає в тому, що це складні економічні відносини між страховою компанією та страхувальником, застрахованою особою, вигодонабувачами і спадкоємцями, в процесі реалізації яких поєднуються ризикова та ощадна функції. Доцільність поєднання цих функцій в одному фінансовому інструменті полягає в тому, що тільки за допомогою страхування життя можна одночасно захиститися від

фінансових наслідків настання обох ризиків життя – ймовірності передчасно померти та ймовірності пережити працездатний вік.

До початку війни ліцензії на страхування життя в Україні мали 17 компаній, фактично ж послуги надавали біля 10 страховиків, що входять до профільної асоціації. Це дочірні установи потужних міжнародних холдингів та вітчизняних промислово-фінансових корпорацій. За минулий рік приріст обсягів їх бізнесу (страхових премій) перевищив 16%.

Слід зазначити, що потенціал розвитку страхування життя залежить від багатьох демографічних факторів, зокрема:

- 1) підвищення тривалості життя громадян;
- 2) зростання демографічного навантаження;
- 3) збільшення фактичного періоду утримання поколінь дітей по відношенню до поколінням батьків, які тягнуть зростання інтересу до фінансових інструментів, здатного забезпечити гарантії фінансової стабільності домогосподарств при втраті основного джерела доходів.

Починаючи з 2014 року страховики включають до договорів «воєнне» застереження – договори страхування як правило не діють на території проведення бойових дій і на окупованих територіях України. Це означає, що жодні випадки (як спричинені бойовими діями, так і незалежні від них) не визнаються страховими, якщо відбулися в зоні бойових дій чи на непідконтрольній уряду території. Натомість у контексті повномасштабної російської агресії проти України з 24 лютого 2022 року такі «територіальні» винятки в договорах страхування є доволі суперечливими, оскільки бойові дії не є локалізованими, а чіткий нормативний перелік адміністративно-територіальних одиниць, на яких тривають бойові зіткнення, наразі відсутній [2].

Нажаль, зараз відсутні офіційні дані Національного банку України за 2022 рік щодо показників діяльності лайфхових страховиків. Але й так зрозуміло, що у них, як і у всього бізнесу, за воєнні місяці виникла безліч проблем. При цьому

можна зазначити, що проблеми цього сектору страхування менші ніж у ризикових видах. Цьому сприяють наступні передумови:

1. Найбільшу частку попиту на послуги страхування життя в Україні сформували індивідуальні споживачі. Частка корпоративних клієнтів на початок війни не перевищувала 3%. Тому тут були відсутні багато вартісні контракти, як, наприклад, у страхуванні нерухомості.

2. Страхування життя в Україні практично не залежить від механізму зовнішнього перестраховання крупних ризиків на глобальному ринку. Лідери українського ринку користуються «потужностями» материнських компаній.

3. Близько $\frac{2}{3}$ ринку страхування життя у грошовому вимірі припадає на так звані «ризикові програми». Це фінансовий захист життя і здоров'я на випадок травм, хірургічних втручань, критичних хвороб – інфарктів, інсультів, раку. Такими програмами користується біля 75% клієнтів. В умовах війни ризики для здоров'я лише посилюються, і люди це розуміють. Тож сьогодні більшість клієнтів намагається зберегти своє страхове покриття.

4. Серед лідерів страхування життя в Україні переважають дочірні компанії міжнародних холдингів, що ведуть свою історію з середини XIX-початку XX ст. Це той випадок, коли за півтора століття роботи індустрія не могла лишатися осторонь найбільших катаклізмів: сучасні провідні страховики життя мають досвід підтримки своїх клієнтів та збереження їх накопичень навіть під час світових воєн.

Сьогодні ринок страхування життя потерпає від війни, але продовжує жити і працювати. Страхові компанії укладають нові угоди, обслуговують діючих клієнтів та в онлайн-режимі та здійснюють виплати. Крім того, через війну страховики частіше пропонують клієнтам відстрочку сплати платежів, врегулювання без виклику поліції, оформлення договорів страхування онлайн навіть для тих, хто вже перебуває за кордоном, а також отримання медичних консультацій онлайн (при встановленні діагнозу компенсуються витрати навіть за кордоном). Якщо ж йдеться про страхування життя чи здоров'я військових,

то серед компаній навряд чи знайдуться такі, хто піде на високу ймовірність ризику. Тому цього нажаль не має.

За даними на 1.10.2022 р можна зробити висновок, що жодна з провідних life-компаній не пішла з українського ринку. Ніхто з них не скористався можливістю, передбаченою у страхових договорах, і не відмовився від своїх зобов'язань через дію форс-мажорних обставин. Звичайно, за цим стоїть велетенська робота всіх учасників ринку – вітчизняних і міжнародних страхових компаній, брокерів та незалежних фінансових посередників, регулятора, банків, що виступають партнерами страховиків, багатьох установ і тисяч людей.

Міжнародний страховий ринок уже зафіксував до 30 млрд доларів прямих збитків від війни, однак залишається стриманим щодо страхування ризиків, які походять з України [3]. Отже є очевидним, що необхідне запровадження дієвого механізму відшкодування збитків, завданих воєнними діями та їх наслідками. Національний банк України розглядає можливості здійснення перестраховання таких ризиків на міжнародних ринках через залучення донорів, які надаватимуть цільову допомогу – компенсуватимуть частину премії, братимуть участь у відшкодуванні збитків тощо. Утім, на розроблення такого механізму потрібен час.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- 1 Заради життя: як працює ринок life-страхування під час війни. URL: <https://speka.media/zaradi-zittya-yak-pracyuje-rinok-life-straxuvannya-pid-cas-viini-937m1v> (дата звернення : 18.10.2022)
- 2 Страхування під час війни. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/04/14/685760> (дата звернення: 18.10.2022)
- 3 Страхування життя: на ринку, як і до війни, працює 13 компаній. URL: <https://finbalance.com.ua/news/strakhuvannya-zhittya-na-rinku-yak-i-do-viyni-pratsyu-13-kompaniy> (дата звернення: 21.10.2022)

Наукове видання

**«ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНІ
ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ
СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ
В ПЕРІОД
СТАНОВЛЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ
ЕКОНОМІКИ»**

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-
ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

(10 листопада 2022 року)

УКЛАДАЧ – О.В. КОРНУХ, КАНДИДАТ ЕКОНОМІЧНИХ НАУК

МАТЕРІАЛИ ДРУКУЮТЬСЯ В АВТОРСЬКІЙ РЕДАКЦІЇ.
АВТОРИ ОПУБЛІКОВАНИХ МАТЕРІАЛІВ НЕСУТЬ ПОВНУ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПІДБІР,
ТОЧНІСТЬ НАВЕДЕНИХ ФАКТІВ, ЦИТАТ, ЕКОНОМІКО-СТАТИСТИЧНИХ ДАНИХ, ГАЛУЗЕВОЇ
ТЕРМІНОЛОГІЇ, ІНШИХ ВІДОМОСТЕЙ.

КРИВИЙ РІГ